

WYMAGANIA EDUKACYJNE – BIOLOGIA – KLASA 5

SEMESTR I				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:</i>	Ocena dobra <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dostatecznej oraz:</i>	Ocena bardzo dobra <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dobrej oraz:</i>	Ocena celująca <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny bardzo dobrej oraz:</i>
DZIAŁ 1: PODSTAWY BIOLOGII				
<ul style="list-style-type: none"> • podaje definicję biologii; • wymienia cechy istot żywych; • wskazuje, że organizmy mogą być jedno- i wielokomórkowe i podaje ich przykłady. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady kilku dziedzin biologii; • wymienia podstawowe czynności życiowe organizmów; • określa podobieństwa i różnice między organizmem jedno- i wielokomórkowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wybrane dziedziny biologii; • omawia role poszczególnych czynności życiowych; • wyjaśnia, na czym polega hierarchiczna budowa organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego biologię nazywamy nauką doświadczalną; • omawia, na wybranym przykładzie, hierarchiczną budowę organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia powiązania biologii z innymi naukami przyrodniczymi.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę życia; • wymienia podstawowe elementy budowy komórki; • wymienia najważniejsze pierwiastki budujące ciała organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje funkcje poszczególnych organelli komórkowych; • wskazuje elementy budowy komórki, które pozwalają odróżnić komórkę roślinną, zwierzęcą i bakteryjną; • wyróżnia podstawowe związki chemiczne występujące w organizmach. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i wskazuje na rysunku elementy budowy komórki; • omawia funkcje poszczególnych organelli komórkowych; • określa funkcje związków chemicznych występujących w organizmach. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice między poszczególnymi typami komórek w oparciu o plansze, modele, ilustracje; • wyjaśnia, co znaczy określenie pierwiastki biogenne. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek między różnorodnością komórek pod względem budowy i wielkości, a pełnioną przez nie funkcją.
<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy budowy mikroskopu optycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje części optycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje preparat mikroskopowy zgodnie z instrukcją; 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje pod mikroskopem widoczne struktury 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje informację na temat specjalistycznych

	<ul style="list-style-type: none"> i mechanicznych w mikroskopie; • prawidłowo posługuje się mikroskopem; • oblicza powiększenia obrazu oglądanego obiektu uzyskiwane w mikroskopie optycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi obserwację mikroskopową przygotowanego preparatu. 	<ul style="list-style-type: none"> komórkowe; • wykonuje rysunek obrazu mikroskopowego zgodnie z zasadami i go opisuje. 	<ul style="list-style-type: none"> mikroskopów.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby odżywiania się organizmów; • podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa różnice między organizmami samożywnymi i cudzożywnymi; • wyjaśnia, na czym polega fotosynteza; • wymienia substraty i produkty fotosyntezy. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia proces fotosyntezy • zapisuje słownie równanie reakcji fotosyntezy; • podaje czynniki mające wpływ na intensywność fotosyntezy. 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza i omawia doświadczenie wykazujące; wpływ natężenia światła na intensywność fotosyntezy. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że fotosynteza jest procesem niezbędnym dla istnienia życia na Ziemi.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje, co jest celem Oddychania; • wymienia sposoby oddychania organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega oddychanie tlenowe i beztlenowe; • odróżnia wymianę gazową od oddychania komórkowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różne sposoby oddychania organizmów; • wymienia substraty i produkty tych procesów; • zapisuje słownie równania reakcji oddychania komórkowego i fermentacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oddychanie tlenowe i fermentację; • przeprowadza doświadczenie wykazujące, że podczas oddychania komórkowego drożdże wytwarzają dwutlenek węgla. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje fotosyntezę oraz oddychanie tlenowe.
<ul style="list-style-type: none"> • określa, co to jest gatunek; • podaje przykłady gatunków. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady dwuczłonowych nazw gatunkowych; • wymienia jednostki klasyfikacji organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady klasyfikowania organizmów; • podaje kryteria podziału organizmów na królestwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę klasyfikowania organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasługi Karola Linneusza w klasyfikacji organizmów.
<ul style="list-style-type: none"> • określa, co to są wirusy; • wymienia elementy składowe wirusa. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że wirusy nie należą do żywych organizmów; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sposób namnażania się wirusów w żywych komórkach; • omawia drogi zakażenia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady profilaktyki chorób wirusowych; • charakteryzuje wybrane 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istotę działania szczepionek.

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady chorób wywoływanych przez wirusy. 	chorobami wirusowymi.	choroby wirusowe człowieka.	
DZIAŁ 2: BAKTERIE, GRZYBY, PROTISTY				
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środowiska występowania bakterii; • rozpoznaje na rysunku i podaje nazwy form morfologicznych bakterii. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa charakterystyczne cechy budowy bakterii; • rozpoznaje na preparacie mikroskopowym, zdjęciu formy morfologiczne bakterii; • wymienia czynności życiowe bakterii. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrane czynności życiowe bakterii: odżywanie, oddychanie i rozmnażanie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: symbiont, saprofit, pasożyt i podaje przykłady należących do nich bakterii. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to są przetrwalniki i określa warunki ich tworzenia; • uzasadnia, dlaczego bakterie zasiedliły niemal wszystkie miejsca na Ziemi.
<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie bakterii w przyrodzie i w życiu człowieka; • podaje przykłady negatywnego wpływu bakterii na życie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wykorzystania działalności bakterii w gospodarce człowieka; • wymienia choroby wywoływane przez bakterie. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia pozytywne znaczenie bakterii w życiu człowieka; • charakteryzuje wybrane choroby bakteryjne człowieka; • przedstawia drogi zakażenia chorobami bakteryjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę bakterii saprofitycznych w przyrodzie i ich wpływ na inne organizmy; • omawia zasady profilaktyki chorób wywoływanych przez bakterie. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie bakterii saprofitycznych i żyjących w symbiozie.
<ul style="list-style-type: none"> • określa swoiste cechy budowy grzybów; • podaje przykłady grzybów jednokomórkowych i wielokomórkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na ilustracjach i naturalnych okazach przedstawicieli grzybów oraz wskazuje cechy pozwalające na zaklasyfikowanie ich do królestwa grzyby; • wymienia sposoby odżywiania i rozmnażania się grzybów. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę grzybów owocnikowych; • przedstawia budowę komórki grzybów; • omawia sposoby odżywiania i rozmnażania się grzybów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego grzyby stanowią odrębną jednostkę systematyczną; • porównuje odżywanie grzybów z odżywianiem zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na dowolnym przykładzie różnicę między rozmnażaniem bezpłciowym i płciowym.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje miejsca występowania grzybów i porostów w środowisku; 	<ul style="list-style-type: none"> • określa porosty jako organizmy zbudowane z grzybni i glonów; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega symbioza w poroście; • omawia znaczenie grzybów 	<ul style="list-style-type: none"> • na wybranym przykładzie omawia zjawisko mikoryzy; • wyjaśnia, dlaczego porosty 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia słuszność stwierdzenia, że porosty są wskaźnikami czystości

<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje porosty wśród innych organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady korzystnego i szkodliwego wpływu grzybów na życie człowieka. 	<p>glebowych dla roślin;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wykorzystanie grzybów w przemyśle spożywczym i medycynie; • wyjaśnia, co to jest grzybica. 	<p>mogą żyć w środowiskach niedostępnych dla innych grzybów.</p>	<p>powietrza.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia grupy organizmów należących do protistów; • podaje przykłady organizmów zaliczanych do poszczególnych grup protistów. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy charakterystyczne poszczególnych grup protistów; • zakłada hodowlę pantofelka i dokonuje jego obserwacji mikroskopowej; • porównuje obraz spod mikroskopu ze zdjęciami protistów, rozpoznaje i nazywa obserwowany gatunek. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynności życiowe (odżywianie, oddychanie i rozmnażanie) poszczególnych grup protistów; • wykonuje rysunek pantofelków widocznych pod mikroskopem; • podaje przykłady chorób wywołanych przez protisty. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje czynności życiowe poszczególnych grup protistów; • określa drogi zakażenia i zasady profilaktyki chorób wywołanych przez protisty. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wyjątkowość eugleny zielonej pod względem odżywiania.

SEMESTR II

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	<i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:</i>	<i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dostatecznej oraz:</i>	<i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dobrej oraz:</i>	<i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny bardzo dobrej oraz:</i>

DZIAŁ 3: ROŚLINY. OD MCHÓW DO ROŚLIN NAGONASIEENNYCH

<ul style="list-style-type: none"> • podaje charakterystyczne cechy roślin; • wymienia grupy organizmów należące do królestwa roślin; • określa, co to jest tkanka. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału tkanek na twórcze i stałe; • wymienia rodzaje tkanek: okrywająca, mięksiszowa, wzmacniająca, przewodząca; • prowadzi obserwacje mikroskopowe preparatów trwałych wybranych tkanek roślinnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na zdjęciach, rysunkach i pod mikroskopem tkanki roślinne; • omawia cechy budowy poszczególnych tkanek umożliwiające ich rozpoznanie; • określa lokalizację tkanek w roślinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę, funkcje i rozmieszczenie w roślinie poszczególnych tkanek stałych; • określa lokalizację tkanek twórczych i omawia rolę, jakie pełnią one w roślinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy wskazanej tkanki z jej funkcją; • omawia na przykładach występowanie i funkcje tkanki wydzielniczej.
<ul style="list-style-type: none"> • określa warunki życia i 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego mchy są 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje torfowce

<p>miejsca występowania mchów; • rozpoznaje mchy wśród innych roślin.</p>	<p>charakterystyczne cechy mchów; • wskazuje na ilustracji lub żywych okazach elementy budowy zewnętrznej mchu i określa ich funkcje.</p>	<p>zaliczane do roślin pionierskich; • omawia znaczenie mchów w przyrodzie.</p>	<p>doświadczenie wykazujące, że mchy mają zdolność do gromadzenia wody; • wyjaśnia, dlaczego mchy to najprostsze rośliny lądowe.</p>	<p>opisuje powstawanie i znaczenie torfowisk.</p>
<p>• wymienia miejsca występowania paproci, skrzypów i widłaków; • rozpoznaje wymienione rośliny na ilustracjach, zdjęciach, okazach.</p>	<p>• określa wspólne cechy paproci, skrzypów i widłaków; • wskazuje na ilustracji lub okazach elementy budowy zewnętrznej paproci, określa ich funkcje.</p>	<p>• dokonuje obserwacji zarodni na liściu paproci, wykonuje ich rysunek w zeszycie; • omawia paprocie, skrzypy i widłaki; • określa cechy odróżniające je od mchów.</p>	<p>• omawia znaczenie paproci, skrzypów i widłaków w przyrodzie i w życiu człowieka; • podaje przykłady gatunków chronionych wśród paproci, skrzypów i widłaków.</p>	<p>• wyjaśnia, opisuje jak powstał węgiel kamienny.</p>
<p>• podaje miejsca występowania roślin nagonasiennych; • rozpoznaje rośliny nagonasienne wśród innych roślin.</p>	<p>• określa cechy charakterystyczne roślin nagonasiennych; • wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa nagonasienne.</p>	<p>• omawia budowę morfologiczną sosny i funkcje jej organów; • prowadzi obserwacje kwiatostanów, kwiatów, szyszek oraz nasion sosny i wykonuje ich rysunki.</p>	<p>• porównuje paproć i roślinę nagonasienną, przygotowuje i przedstawia prezentację z porównaniem wybranych gatunków.</p>	<p>• uzasadnia związek budowy morfologicznej sosny ze środowiskiem, w którym występuje to drzewo; • wyjaśnia rolę szyszek i wskazuje części rośliny, z których one powstają.</p>
<p>• wymienia nazwy gatunkowe roślin nagonasiennych występujących w Polsce.</p>	<p>• określa, czym jest klucz do oznaczania gatunków i jak z niego korzystamy; • rozpoznaje przedstawicieli rodzimych drzew iglastych.</p>	<p>• identyfikuje za pomocą klucza i atlasu wybrane gatunki roślin iglastych; • omawia cechy roślin iglastych, które umożliwiają ich rozpoznanie; • przedstawia rodzaje lasów iglastych.</p>	<p>• charakteryzuje rodzime gatunki drzew i krzewy iglaste; • omawia znaczenie roślin nagonasiennych w przyrodzie i gospodarce człowieka.</p>	<p>• podaje przykłady gatunków nagonasiennych pochodzących z innych rejonów świata.</p>
DZIAŁ 4: ROŚLINY OKRYTONASIENNE				
<p>• wymienia cechy charakterystyczne roślin okrytonasiennych; • podaje miejsca</p>	<p>• wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa okrytonasienne; • rozróżnia formy roślin okrytonasiennych (drzewa,</p>	<p>• porównuje budowę wybranych przedstawicieli okrytonasiennych (drzewa, krzewu, rośliny zielnej), wykonuje rysunki i podpisuje</p>	<p>• omawia na przykładach modyfikacje korzeni, łodyg i liści do pełnienia określonych funkcji;</p>	<p>• uzasadnia, że modyfikacje organów są wyrazem przystosowania do środowiska.</p>

występowania roślin okrytonasiennych.	krzewy, krzewinki, rośliny zielne) i podaje ich charakterystyczne cechy; • rozpoznaje i wskazuje na żywych okazach poszczególne organy rośliny okrytonasiennej oraz określa ich funkcje.	organy; • podaje przykłady modyfikacji organów do pełnienia specjalnych funkcji.	• wyjaśnia, jakie znaczenie dla roślin zielnych mają organy spichrzowe.	
• wskazuje kwiat jako organ służący do rozmnażania płciowego; -rozpoznaje elementy budowy kwiatu i podaje ich nazwy.	• prowadzi obserwacje kwiatu rośliny owadopylnej, wykonuje schematyczny rysunek i podpisuje elementy jego budowy; • wyjaśnia pojęcia: zapylenie, wiatropylność i owadopylność.	• omawia funkcje poszczególnych elementów budowy kwiatu w rozmnażaniu płciowym; • porównuje na przykładach budowę kwiatu rośliny wiatropylnej i owadopylnej; • omawia różne sposoby rozmnażania wegetatywnego.	• opisuje proces powstawania nasion i owoców; • porównuje rozmnażanie wegetatywne z rozmnażaniem płciowym; • przygotowuje sadzonki np. pelargonii, do rozmnażania wegetatywnego.	• wykazuje związek budowy kwiatu ze sposobem zapylania; • uzasadnia, że rozmnażanie płciowe jest korzystniejsze dla roślin.
• określa funkcje nasion i owoców; • wymienia części nasiona (łupina nasienna, zarodek, bielmo).	• wskazuje części nasiona rośliny okrytonasiennej i podaje ich funkcje; • prowadzi obserwacje nasion, wykonuje schematyczny rysunek oraz podpisuje elementy budowy.	• wymienia i charakteryzuje sposoby rozsiewania nasion i owoców; • omawia czynniki środowiska mające wpływ na kiełkowanie nasion.	• planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wybranego czynnika środowiska na proces kiełkowania nasion.	• wykazuje związek sposobu rozsiewania nasion z budową owoców.
• wymienia pospolite gatunki drzew liściastych występujących w Polsce.	• rozpoznaje, występujące w okolicy szkoły, gatunki drzew liściastych; • wymienia cechy, po których rozpoznajemy gatunki drzew liściastych.	• porównuje na przykładach liście pojedyncze i złożone; • identyfikuje za pomocą klucza lub atlasu wybrane gatunki drzew liściastych; • określa charakterystyczne cechy poszczególnych gatunków drzew liściastych.	• opisuje i porównuje pospolite gatunki drzew liściastych.	• wymienia, rozpoznaje i porównuje różne gatunki klonu (klon jawor, klon pospolity, klon srebrzysty, klon jesionolistny).
• podaje przykłady znaczenia	• wymienia sposoby	• omawia znaczenie roślin	• na samodzielnie	• porównuje okrytonasienne

roślin okrytonasiennych w przyrodzie.	wykorzystania roślin okrytonasiennych przez człowieka; • podaje przykłady roślin wykorzystywanych przez człowieka.	okrytonasiennych w przyrodzie i dla człowieka.	wykonanym plakacie, prezentacji omawia znaczenie wybranej rośliny okrytonasiennej dla człowieka.	z pozostałymi grupami roślin pod względem ich znaczenia dla przyrody.
---------------------------------------	---	--	--	---

Wymagania edukacyjne są dostosowane do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

1. Biologia. Program nauczania w klasach 5-8 szkoły podstawowej. Autorzy programu: dr hab. prof. UJK Ilona Żeber-Dzikowska, dr Wojciech Grajkowski. Grupa MAC SA.
2. Podstawa programowa – biologia kl. V – VIII.